

מחדשת הגמ' שבחישב לאכול כזית בשני בני אדם ה"ז מצטרף ונעשה פיגול דהיינו במה שנוגע לחפצא דכזית. אולם בפסול מחשבת פיגול לא נאמרו כלל דינים הנוגעים למעשה האכילה ודרך ההנאה ותייב במחשבת פיגול בכל גוונא.

וראיה ממש"כ הגמ' בדף לא, א, חישב שיאכלוהו כלבים למחר פיגול, חישב שתאכלוהו אש למחר פיגול, ושם לא שייך בכלל דרך אכילה והנאה באכילת כלבים ואש ודו"ק. (ומהגמ' במנחות דף טז, ב בהקטיר שומשום לאכול שומשום עד שכלה הקומץ כולו וכו' דרך אכילה בכך, דרך הקטרה בכך ע"ש, אין להביא ראייה ששם מדבר אפילו אם כוונתו לאכול שומשום עד שכלה הקומץ בכדי אכילת פרס, והשאלה הוי בשם אכילה של אכילת רוב העולם, וראייה שאותו הבעייה הוי בהקטרה ודו"ק, ועיין עוד בתוס' מנחות דף יז, ב ד"ה דלא). אולם בשתיית יין לקידוש שכ"א שמה פחות משיעור, הלוא שם אף שמצד חפצא דשיעור רביעית אולי יש צירוף בכדי אכילת פרס בששתו שניים ביחד בכדי אכילת פרס, אבל מ"מ חסר בדרך אכילה ושתייה מצד הגברא וע"ז לא מצינו שמהני צירוף דהא סו"ס כל אחד שתה שלא כדרך שתיה ואיך שייך צירוף ע"ז לעשות לדרך שתיה (ועיין גם בגמ' סוכה דף מב, ב ודו"ק).

הרב דניאל לרפלד

מח"ס "בינת דניאל"

ראש ישיבת "בית ישראל"

עוד בענין הג"ל

מש"כ הרב חיים גדליה צמבליסט שליט"א להביא ראיה להמ"ב, וכתב דהשפ"א עמד ע"ז אך כתב גירסא אחרת ומ"מ לגירסתינו ראיה להמ"ב, עם כל היופי שבדבר א"א לומר דהוי ראיה ממש, דהרי נעמדו על הגמ' זו גדולי עולם קודם השפ"א, הפנים מאירות והצאן קדשים באסיפת זקנים,

ותירצו גם לפי גירסתינו, וממילא אין ראיה, ובעיקר התירוצ' הוא של הצ"ק וכתבו בקיצור שהאיבעיא הראשונה אף דבאמת גם בשני בג"א אין מצטרף מ"מ חשב על כזית לכל הפחות מצטרף באדם אחד משא"כ ביותר מאכילת פרס אין מצטרף כלל, וע' בחידושי הגרי"ז שהאריך גם בזה ונראה שגם כוונתו למש"כ הצ"ק אלא שנכתב שם בסגנונו הלמדני, וע"ע בקה"י שם סי' כ"ג כולם נקטו לדבר פשוט דבשני בג"א גם אין מצטרפין וישבו הגמ' היטב, ודוק בזה.

הרב יוסף מנחם צבי הלוי מאנן

בני-ברק

ברכת נשים בהדלקת נרות יו"ט

בגליון מוריה א—ב הובאה קושיתו של הרב משה דרוק, דלפי חידושו של הגרעק"א שאשה אינה מצווה בעונג יו"ט משום דהוה כמ"ע שהזמ"ג, מדוע מברכות על הדלקת הנר בשבת וביו"ט שהוא משום עונג, לדעת המחבר שנשים אינן רשאיות לברך על מצות עשה שהז"ג. ניש להעיר שבספר "זכרון שמואל" להגר"ש רחובסקי זצ"ל סימן ל"ג הובאה כבר קושיה זו.

ובעיקרם של דברים, יש ליישב ע"פ מה שייסד לנו הגאון ר' מאיר שמחה מדווינסק זצ"ל בספרו הגדול אור שמח (הלכות טומאת צרעת פרק י"א ה"ו) וז"ל: "ודע דכיו"ב בארתי במק"א לפי הטעם דמשו"ה אשה לא מפקדא על מ"ע שהז"ג משום דמשועבדת היא או לאב או לבעל, יתכן דדוקא מ"ע שאין לקיימה ע"י שליח, ולכן חשוב מזוזה ומעקה שבבית שהיא דרה מוכרח להיות מזוזה ומעקה לכן רק משום שאין הזמן גרמא, אבל מילה ובכורים ושריפת נותר דאפשר ע"י שליח לא פטרינן לה משום שהזמן גרמא רק במילה צריך קרא לפוטרה". עכ"ל. וע"ע בפנ"י על מסכת קידושין [כט, א בתד"ה אותן].

וא"כ ה"ג בהדלקת הנר בשבת וביו"ט,

מוריה, שנה עשרים ואחת, גליון ג—ד (רמג—רמד), טבת תשנ"ז

היות שיכולה האשה לקיים המצוה ע"י שליח, לא אמרין שתהיה פטורה משום דהוה מצות עשה שהז"ג.
הרב חיים יצחק קפלן
ר"מ בישיבת "פחד יצחק"
פתרון לראשי תיבות ש"ק
בערוך השולחן

כתבו בראשי תיבות שלא להזכיר קללה, כמבואר בחו"מ סי' פ"ז סעיף י"ט, שבדורות האחרונים ביטלו שבועה בשם לפי שעונשה גדול, ונהגו להשביע בארור ע"ש.

בברכת ויהפוך ה' א' לך את הקללה לברכה **הרב יחיאל זילברברג**
ירושלים

בין הרשב"ץ לרשב"ש
 במורי' [גליון רמא — רמב] העיר הרב ד. צ. הילמן שליט"א, על מה שכתב ב"רב פעלים" שהבית יוסף ייחס תשובות הרשב"ש לאביו הרשב"ץ מפני שהי' לפניו תשובותיהם בקובץ אחד, והקשה על זה: א) שכתובות הרשב"ש סי' קע, שהובאה בבית יוסף יור"ד סי' רכח, הוזכרה הכרעה של הרשב"ץ בלשון "וכן ראיתי בתשובות א"א [אדוני אבי] מוה"ר ז"ל", והיות שאין דרכו של הרשב"ץ להביא מתשובות אביו, ודאי ידע הבית יוסף שהתשובה הזו היא של הרשב"ש בנו.

ב) באותה תשובה נזכר הרמב"ן כמה פעמים בלשון וא"ז [ואדוני זקני] הרמב"ן ז"ל, והרמב"ן הי' זקנו של הרשב"ש מצד אמו, ולא של הרשב"ץ [כמבואר בשו"ת רשב"ש סי' רצא].

אמנם כבר פירסמתי במורי' (תמוז תשנ"ה) שתשובות הרשב"ש המובאים בב"י שונים בלשונם מכאשר הם בשו"ת הרשב"ש הנדפסות. ולאחרונה הגיע לידינו צילום כתב-יד מפרטבורג, ובו תשובות רבות של הרשב"ץ והרשב"ש שנכתבו בקיצור, רוב התשובות הנמצאות שם הובאו ביתה יוסף והלשון יותר דומה, ובתשובה הזו של סי' קע לא נזכרה שם "תשובת א"א", וגם הרמב"ן נזכר רק פעם אחת וכלא קידומת "וא"ז" ומאד יתכן שלפני מרן הב"י הי' קובץ זה, ושפיר צדקו דברי ה"רב פעלים".

הרב משה סובול
עורך שו"ת הרשב"ש — מכון ירושלים

פתרון לראשי תיבות ש"ק
בערוך השולחן

ב"ערוך השולחן" (חו"מ י"ב — י"ג): אם פסקו לבעל דין (הנתבע) שבועה (ולא רצה להישבע) ועשו פשרה, ואח"כ נתוודע לבי"ד שאין עליו רק ש"ק יכול הנתבע לבטל את הפשרה באמרו: להישבע לא רציתי אפילו באמת, אבל לקבל ש"ק אקבל, הוה פשרה בטעות וחוזר בו. ובסוף סימן ט"ו: אם הדיין מבין שהנתבע לא ישבע אפילו על האמת, רשאי הדיין להחליף השבועה על ש"ק או על חרם סתם. שואל המעיר הרב מרדכי ברעם, מה ר"ת של ש"ק? ומסיים: יבורך מי שיודיע למערכת "מוריה" מהו ש"ק.

אשמח לקבל ברכתו ולפענח את שאלתו; ש"ק הוא ראשי תיבות "שמתא קלה". בעל "ערוך השולחן" ביורה דעה (של"ד) מציג דירוג של חומר חרמות: נידוי ארור וחרם. נידוי הוא שמתא קלה, והוא כותב כאן שהנתבע רוצה לקבל עליו שמתא קלה אך לא שבועה; ובסוף סימן ט"ו: רשאי הדיין להחליף לנתבע את השבועה על ש"ק: שמתא קלה. הוכחה לכך ההקבלה — "על ש"ק או על חרם סתם".

את הפענוח "שבועה קלה" קשה לקבל — אין מונח שבועה קלה ועוד אין המילה "לקבל" מתקשרת לשבועה. אין הנתבע מקבל שבועה אך יש קבלת חרם או שמתא קלה אצל הנתבע — אם אינו דובר אמת יהא בשמתא. **הרב אברהם ישורון זצ"ל**
תל-אביב

בענין הנ"ל
נל"פ, שפיענוחו "שבועת קללה", ולכן

מוריה, שנה עשרים ואחת, גליון ג—ד (רמג—רמז), טבת תשנ"ז